

*Ha a teremtés Isten remeke
S a Föld fölötté ékes diadém
S e diadémban drágagyöngy az Ember,
Az Anya: Isten csókja, rajt' e gyöngyön!*

*Lefuthat száz s száz csóvás üstökös,
Kialhatnak bolygók, napok, egek,
Kihúnyhatnak a csillagmiriádok,
De míg egyetlen anya szíve dobban:
A mérhetetlen éjtszakában mindig
Ragyogni fog egy tisztafényű csillag, —
Túlélve minden múló égi vándort:
A halhatatlan anya-szeretet!*

Nyíresi-Tichy Kálmán

NEMZETNEVELÉS — NÉPMŰVELÉS*

A nevelés tudománya körében a legmodernebb ág a nemzetnevelés, amely mint nemzetformáló, sőt történelmet irányító tényező a legnagyobb érdeklődés központjába került.

A demokratikus-liberális világnézet korában a neveléelméleti gondolkozás az egyén felé irányult s kitermelte az individuális vagy személyiségi pedagógiát s ha az egyént közösségben is látta, akkor is szociálpedagógiáról vagy humanista nevelésről beszélt.

A legújabb nacionalista törekvések, a kollektivistá nemzeti közösségi világnézet kialakulása korában természetesen a nevelői gondolkozás is a faj, a nemzet közössége felé irányult s a közösség lelkére, érdekeire figyelve alkotta ki nemzetnevelési elméleteit.

Ez a gondolkozás alapul jogosan azt a tényt veszi, hogy a nemzet nem egyedek mennyiségi összessége csupán, hanem történelmi, vér- és szellemi közösség, amelynek szerves tagjai éppen e közösségbe tartozásuk által minőségileg mások, mint amilyenek e közösség nélkül lennének. Itt Erdélyben könnyen megértjük ezt az igazságot, amikor arra gondolunk, hogy különbség van az olyan magyar között, aki kisebbségi sorsban, szinte másodrendű polgárként elszigetelve élte életét egy román falu vagy város román népi közösségben és az olyan magyar között, aki szabadon élhette magyarságát egy nagy tömbben élő magyar lelki, szellemi, gazdasági közösségben.

A nemzetnevelésnek, mint tudománynak, problémái vannak, kutatást kell végeznie a nemzeti közösség lelke mult és jelen megnyilvánulásai feltárásában, helyes kiértékelésében, elvi eredményekre kell eljutnia, tételeket kimondania, a nemzeti közösség fejlesztésére, kiművelésére utasításokat kell adnia.

Viszont maga a nemzetnevelés, mint gyakorlat, ilyen elvi utasítások alapján történő tervszerű nevelőfolyamat, illetőleg gyakorlati tevékenység,

* A sepsiszentgyörgyi iskolánkívüli népművelési előadássorozat megnyitó ünnepségén elhangzott előadás.

amelynek folyamán a felelős és tudatos nemzetnevelő tényezők többféle, megfelelőnek tudott eszközzel a nemzeti közösség öntudatát és hivatástudatát ébresztgetik, testi és szellemi erőit kifejlesztik s ezzel a tevékenységükkel a nemzet sorsát irányítják. Amennyiben tehát nevelésük célkitűzéseit tisztán látják s nevelésük eredményeivel helyesen számolnak, a nemzetnevelés bizonyos vonatkozásban nemzetpolitikai tevékenység is.

Ha így határozzuk meg a nemzetnevelést, akkor ebből nyilvánvalóan kitetszik, hogy ez határozott, tervszerű, céltudatos nevelői tevékenység, amely az iskolában és az iskolán kívül folyik. Az iskolán kívüli nemzetnevelés nem egy az iskolán kívüli népműveléssel, mert ez az előbbinek egy ága csupán. Egyszerűs mind azt is itt kell tisztáznunk, hogy iskolán kívüli nemzetnevelő tényezők például az egyház, a katonaság, a levanteintézmény, a népfőiskolák, de nem ezek például a propaganda, a pártegyesületek, az újságok, a színház, a mozi. Ezek is nevelő hatásúak, de hatásaikban vagy kiszámíthatatlanok, ellenőrizhetetlenek, vagy csak pillanatnyi hatásúak, tervszerűtlenek. Lehetnek rombolók, vagy építők, de mindenesetre a nemzetnevelő tevékenységet csak kísérők, jobbik esetben kísérik.

Napjainkban igen nagyjelentőségűnek tartjuk például a propagandát. Az is. Csak viszont amikor nevelésről beszélünk, meg kell állapítanunk, hogy propagandával lehet ideig-óráig egynevezőre hozni az emberek gondolkodását, vagy még inkább érzelmeit, vagy nagy elhatározásokra indítani, de következetes, állandó irányú cselekvésre, eszménykövetésre csak egységes világnézetű, tervszerű és folyamatos neveléssel lehet a nemzet tagjait beállítani.

A magyar nemzetnevelés célját így határozhatom meg: *a nemzettagok tudatos kiművelése a nemzeti közösség minél jobb sorsának elősegítése érdekében.*

A nemzettagok kiművelése természetszerűen sokirányú. Vonatkozik e nevelői törekvés a testi nevelésre, amely már az anyaság állapotában befolyásolja a gyermek helyes kifejlését s amely a higiéné, helyes táplálkozás, testedzés kísérő eszközei mellett a tudatos iskolai, levante, katonai, sportköri stb. testnevelésben folytatódik. Vonatkozik a mezőgazdasági, ipari, szellemi munkás-pályákra nevelésben, ahol a rész cél az önálló alkotó és munkairányítóképessegre nevelés. De vonatkozik a hazafiasságra, illetőleg a nemzet értékeinek megbecsülésére, szeretetére, ápolására, a nemzeti közösségért lelkesen szolgálni tudásra és önfeláldozásra. Mint ahogyan feltétlenül vonatkozik a tiszta vallási és nemzeti erkölcsösségre, jellemességre.

Ezt a sokirányú tevékenységet nem tudja ellátni egyedül az iskola. De egyébként is vannak történelmi korok, amikor a nemzetet fokozottabb mértékben kell bizonyos létkérdést jelentő feladatra, illetőleg feladatokra előkészíteni, s amikor nincs idő megvárni, hogy az újabb fiatal nemzedék nőjön meg e szolgálat vállalására, hanem amikor az iskolából kikerült idősebb nemzedéknek kell máris helyt állnia s ez újabb felkészültséget igénylő szolgálatot vállalnia.

Nos, ilyen időkben van felmérhetetlen becse az iskolán kívüli népművelésnek.

Az iskolán kívüli népművelés tehát nem valami felnőtteknek rendezett magániskola, amely résztvevőit valamilyen kétesértékű diplomához segíti. Itt az ismeretek elsajátítása és a lelkiület átváltoztatása a fontos s nem a papirosbizonyítvány.

Hogy mi ezekben az esztendőkbén ilyen történelmi kort élünk, amelynek rendkívüli igényeivel szemben nem elég a nemzet felnőtt tagjai jó részének a felkészültsége, az, azt hiszem, senki előtt nem kétséges, aki ismeri környezetét vagy őszintén megvizsgálja önmagát.

A háború rendkívüli terheket ró reánk s rendkívüli kísértések elé állít minket.

A rendkívüli terhek éppúgy megnyilatkoznak a katonai szolgálatban, mint a polgári életben. A testi-lelki terhek elhordozásához edzés kell, hogy rugalmasságát és munkaerejét fokozhassa az ember.

Az iskolán kívüli népművelés hivatott arra, hogy mindenkivel megértesse, miért van szükség pl. reggeli tornákra, vagy sportegyesületi, levente, lövészegyesületi stb. testgyakorlatokra. Csak egy ily tervszerű test-edzés és nevelés fejt meg előttünk azt a titkot, hogyan lehetséges kibírni a Don mentén a nagy orosz telet fűtetlen fedezékekben olyan embereknek, akik odahaza fűtött szobában pehelypaplan alatt aludtak.

De ugyanez a népművelés vállalja a lelkek megerősítését is. A harc nemcsak fegyverekkel folyik a külső fronton, de alattomos propagandával, aggodalmakat keltő s elkeseredést és lázadást szító suttogó rémhírterjesztéssel is. Az iskolán kívüli népművelés, amikor rámutat a történelemben ezer év megpróbáltatásaira és sikereire, a magyarság európai helyzetére és hivatására, akkor olyan lelki alapot teremt, hogy a magyart nem szédítheti meg a pillanatnyi rossz hír, vagy megpróbáltatással terhes ideigvaló állapot.

Végzi ezt a lelki megerősítést a népművelés azzal is, hogy az emberek szabadidejét helyesen felhasználja. A politikához nem értő emberek értelmetlen fecsegése, a ponyvairadalom beteges izgalmai helyett a magyar irodalom, népköltészet, művészet, táncok stb. bemutatásával nemes élményekhez juttatja a hallgatóit s megerősíti a magyar értékekben gyönyörködő nemzeti öntudatot s az ország gazdasági, földrajzi, természeti kincseinek ismertetésével azt az elszánást ébreszti fel bennünk, hogy ezeket az értékeket pedig nem engedjük sem belső, sem külső ellenségnek elpusztítani.

Amikor pedig családvédelemről, népszaporaságról, népegészségügyről tanít, akkor rámutat arra, hogy igazi honfoglalás csak gyermekáldás és egészséges népszaporulat mellett lehetséges.

De ugyancsak a mai idők figyelemzették rá, hogy nincs elég képzett szellemi és testi szakmunkásunk a mai kor fokozott szükségeinek kielégítésére, őrségváltására és új visszacsatolt területeknek a magyar életbe egészséges bekapcsolására. Az iskolán kívüli népművelés nemcsak az előadásokon, de a tanfolyamokon rendszeresen is előkészít bizonyos új szolgálatok vállalni tudására s egyben indítást ad szaktanfolyamokon, vagy önképzés általi továbbképzésre.

Végül ne feledjük, hogy a szentistváni Nagy-Magyarország határaihoz csak közeledünk, de nem vagyunk mindenütt ott. Nekünk a jövőre is, nemcsak a jelenre kell a nemzet tagjait felkészítenünk. Háborúban vagyunk, de készülnünk kell a békére is. Akármit hoz is a béke, nekünk szenvedéseket és megpróbáltatásokat éppúgy hordozni kell tudnunk, mint ahogyan ki kell tudnunk használni sikereket, hódításokat, győzelmeket, mert mi magyarok vagyunk s azok is akarunk lenni még évezredek át a Kárpát-medencében.

Kiss Tihamér László